

Βορειοανατολική άποψη τῶν Θηβῶν.
(Ὁ φραγκικὸς πύργος ἢ κοίλη ὁδὸς)

ὅτι δηλαδή ἡ ὀπισθοχώρησις θὰ ἦτο δύσκολος ἕνεκα τῆς βαθύτητος τοῦ ποταμοῦ! Θὰ ἐζητοῦμεν λοιπὸν παρὰ τῶν ποιητῶν ὅ,τι δὲν ἐσκέφθησαν ποτὲ ἐκεῖνοι νὰ μᾶς παράσχωσιν, ἂν ἐφηρημόζομεν εἰς τὰς περιγραφὰς αὐτῶν τὸν αὐστηρὸν γνῶμονα τῆς τοπογραφικῆς ἀληθείας. Ἐπειτα αἱ σκηναὶ τῶν δραμάτων αὐτῶν μεταφέρουσι τὸν ἀκροατὴν εἰς παλαιούς, μυθικούς χρόνους καὶ τίς ἤθελεν ἐπομένως περὶ αὐτῶν πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν ἀπαιτήσει; ἢ τίς μάλιστα ἤθελεν εὐχαριστηθῆ ἕκ τῆς ἀκριβοῦς μνείας τόπων καὶ πραγμάτων, τὰ ὅποια πάντοτε ἦσαν κατώτερα τῆς αὐτῶν δόξης τῶν ἀκροατῶν, οἵτινες ἐντὸς τοῦ ιδεώδους ὅλων κόσμου τῶν μύθων ἀνεστρέφοντο ὅταν ἐν τῷ θεάτρῳ τοὺς ἥρωας αὐτῶν ἔβλεπον καὶ ἤκουον!

Τὸ καθαρῶς ἐπιστημονικὸν διὰ τοῦτο ζήτημα περὶ τῆς ἀληθοῦς εἰκόνας τῆς πόλεως κατὰ τοὺς χρόνους, καθ' οὓς οἱ ποιηταὶ τὰ δράματα αὐτῶν ἐποίησαν, ἀδύνατον νομίζομεν ὅτι εἶνε νὰ λυθῆ ἕκ τῶν πληροφοριῶν αὐτῶν. Ὑπὸ τῶν ποιητῶν αἱ Θῆβαι περιορίζονται εἰς τὴν Καδμείαν, εἰς τὸν λόφον δηλαδή ἐκεῖνον, τὸν ὁποῖον καὶ ἡ σημερινὴ πόλις κατέχει. Τὰ γενικὰ ὅρια αὐτῆς εἶνε ἡ Δίρκη καὶ ὁ Ἰσμηνός. Τοῦτο εἶνε ἀναμφίβολον, πᾶσαι δὲ αἱ περιγραφαὶ αὐτῶν τοιαύτην εἰκόνα τῆς παναρχαίας πόλεως — διότι καὶ μόνον περὶ αὐτῆς πρόκειται εἰς πάντα τὰ δράματα — παρέχουσι. Ὅτι συνάμα οἱ ποιηταὶ τὴν ὀχυρὰν ταύτην τῶν ἡρωϊκῶν τῆς Ἑλλάδος χρόνων ἀκρόπολιν θέλουσι καὶ «ἐπτάφυλον» εἶνε δευτερεύον ζήτημα, τὸ ὁποῖον διόλου δὲν εἴμεθα ἠναγκασμένοι κατὰ τὴν γνώμην αὐτῶν νὰ λύσωμεν. Ἡ ἐπτάφυλος Θῆβαι, οἱ ἐπτὰ ἥρωες οἱ μετὰ τοῦ Ἀδράστου κατ' αὐτῆς στρατεύσαντες, οἱ ἐπτὰ υἱοὶ αὐτῶν, οἱ ἐπίγονοι, εἶνε ἀριθμοί, τοὺς ὁποίους ἐπλασε πρὸ τοῦ Ὀμήρου ἤδη ἡ ποίησις καὶ ἄλλην ἀξίαν δὲν ἔχουσι ἢ τὴν ποιητικὴν. Ἡμεῖς ὅμως γνωρίζομεν σήμερον ὅτι οὔτε αἱ Μυκῆναι οὔτε ἡ Τίρυνς οὔτε ἡ Κεκρο-

πία οὔτε τὸ Ἴλιον οὔτε ἄλλη τις ἔνδοξος πόλις τοῦ παναρχαίου τῆς Ἑλλάδος πολιτισμοῦ τόσας πύλας εἶχεν, οὔτε ἡ Καδμεία ἐπομένως ἢ ἔδρα τῶν ἰσχυρῶν Καδμειῶνων ἠδύνατο τόσας νὰ ἔχη. Ἡ εἴσοδος πρὸς τὰς ὑπερηφάνους ἐκεῖνας ἀκρόπολεις ἦτο μία, ἂν δὲ καὶ δευτέρα ὑπῆρχεν, αὕτη δὲν ἦτο ἡ σπουδαία, διότι οὔτε ὀχυρωτικοὶ λόγοι ἐπέτρεπον περισσότερα σημεῖα νὰ μένωσιν εὐπρόσβλητα εἰς τὸν ἔχθρον οὔτε ἡ φυσικὴ τῶν ἀκρόπόλεων τούτων θέσις ἐπέτρεπεν εἰς πολλὰ σημεῖα τὴν ἀνάβασιν. Ἡ ἀκρόπολις τῶν Ἀθηνῶν ἐξ ἑνὸς μόνον σημείου εἶνε εὐπρόσιτος, ἕκ δυσμῶν, ἕκ παντός δὲ ἄλλου ὑψικρημνοὶ πέτραι ἀσφαλιζοῦσιν αὐτὴν ἀπὸ πάσης προσβολῆς. Διὰ τοῦτο δὲ καὶ μόνον πρὸς δυσμὰς εἶχε τὸν κύριον αὐτῆς πυλῶνα, ὀχυρούμενον ὑπὸ πύργων καὶ τοῦ δακτυλιοειδοῦς αὐτὸν ἐντεῦθεν περικλείοντος «ἐννεαπύλου» πελαργικοῦ τείχους. Δευτέραν πυλῖδα εἶχε καὶ πρὸς βορρᾶν, ἴσως δὲ καὶ ἄλλην πρὸς νότον, ἀλλ' οὐχὶ πύλην. Καὶ ἡ τῶν Μυκηνῶν ἀκρόπολις δὲν ἦτο διαφορετικὴ, καὶ τὸ Ἴλιον ἔχει ὁμοίως μόνον τὰς «σκαιάς» αὐτοῦ πύλας, αἵτινες προϋποθέτουσι μὲν καὶ δεξιὰς, ἀλλ' αὐταὶ εἶνε τόσον ἀσήμαντοι, ὥστε ὁ ποιητὴς οὐδέποτε ἀναγκάζεται νὰ τὰς ἀναφέρῃ. Καὶ ἡ Καδμεία ὁμοίως δὲν ἦτο δυνατόν νὰ εἶνε οὔτε τῶν Μυκηνῶν οὔτε τοῦ Ἰλίου σπουδαιότερα, ἀλλ' οὔτε καὶ ἡ φύσις τῆς ἀπὸ νότου πρὸς βορρᾶν προβαλλούσης καὶ ὀλονὲν χαμηλουμένης ταύτης ῥάχως μᾶλλον ἢ ἀκρόπολεως (παρὰ τὸ πινδαρικὸν αὐτῆς ὄνομα «μέγας σκόπελος») ἐπιτρέπει εἰσόδους ἄλλας ἢ μίαν μόνον, τὴν ἀπὸ βορρᾶ. Πραγματικῶς καὶ πρὸς τὴν Δίρκην καὶ πρὸς τὴν «κοίλην ὁδόν» καὶ πρὸς νότον αἱ πλευραὶ αὐτῆς ὑψοῦνται ἱκανῶς ἀποτόμως, ὥστε νὰ καθιστῶσιν ἀδύνατον τὴν ἕκ τῶν τριῶν τούτων σημείων πρόσσδον εἰς τὴν πόλιν. Σήμερον ἢ ἀπ' Ἀθηνῶν λεωφόρος εἰσέρχεται ἀληθῶς κατ' εὐθείαν εἰς τὴν Καδ-